

Dijital Kamusal Alan Bağlamında *The Great Hack*: Büyük Veri Odaklı Bir Analiz

In the Context of the Digital Public Sphere *The Great Hack*: A Big Data-Focused Analysis

Onur TOS*
Aytunç ERÇİFCİ**

Öz

Büyük veri bileşenleri dijital kamusal alanı biçimlendirmektedir. Dijital kamusal alanda büyük veri bileşenlerinin kullanım alanları genişlemekte ve bu kapsamda sosyal hayatı etkileyen yeni dijital olanaklar artmaktadır. Bu çalışmada, 2019 yılında Netflix platformunda yayınlanan, yönetmenliğini J. Noujaim ve K. Amer'in üstlendiği *The Great Hack* belgesel filmi ele alınmaktadır. Çalışmanın amacı, *The Great Hack* belgesel filminde dijital kamusal alan kavramının ve büyük veri bileşenlerinin filmi biçimlendirme ve anlatıyı şekillendirme unsurlarını belirlemektir. Ayrıca bu unsurların altında yatan gömülü anlamları tespit etmektir. Araştırmada ana sorunsal olarak; “belgesel filmde, gömülü teori yaklaşımında yer alan açık, eksen ve seçici kodlama aktarımları nelerdir” sorusuna cevap aranmaktadır. Araştırmanın veri toplama tekniği doküman incelemesidir. Analiz yöntemi ise nitel araştırma yöntem süreçlerinde yararlanılabilen gömülü teori (grounded theory) desenidir. Belgesel film biçemi ve anlatısına bağlı kalarak gömülü teori deseniyle dijital kamusal alan ve büyük veri etkileşimine ait açık, eksen ve seçici kodlama yapılmaktadır. Ek olarak kavramlar arasındaki tema, kategori ve kodlar tespit edilmekte, aralarındaki bağlantılar ve etkileşim açıklanmaktadır. Yapılan analizler sonucunda, belgesel film biçem ve anlatısında dijital medya ve dijital izler üzerinde durulduğu belirlenmiştir. Ek olarak belgesel filmde dijital kamusal alan ve büyük veri bileşenleri etkileşiminde; dijitalleşmenin, insanların kişisel profillerinin, mahremiyetin, veri toplama ve işleme süreçlerinin ön plana çıktığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Büyük Veri, Dijital Kamusal Alan, Belgesel Sinema, Gömülü Teori, *The Great Hack*.

* Öğr. Gör. Dr. Tarsus Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, Mersin, Türkiye, E-posta: onurtos@tarsus.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4992-9315

** Arş. Gör., İzmir Ekonomi Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İzmir, Türkiye, E-posta: aytunc.ercifci@ieu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1541-2334

Abstract

Big data components are shaping the digital public sphere. The areas of use for big data components in the digital public sphere are expanding, and in this context, new digital possibilities affecting social life are increasing. This study focuses on the documentary film *The Great Hack*, directed by J. Noujaim and K. Amer, which was released on the Netflix platform in 2019. The aim of the study is to identify the elements of the concept of digital public space and big data components in *The Great Hack* documentary film that shape the film and the narrative. It also aims to identify the embedded meanings underlying these elements. The main research question is: "What are the open, axial, and selective coding transfers in the documentary film using the grounded theory approach?" The data collection technique for the research is document analysis. The method of analysis is the grounded theory design, which can be used in qualitative research processes. Open, axial, and selective coding of the interaction of digital public space and big data is performed using the grounded theory pattern, adhering to the documentary film's style and narrative. In addition, themes, categories, and codes between the concepts are identified, and the connections and interactions between them are explained. As a result of the analyses, it was determined that digital media and digital traces were emphasized in the documentary film's style and narrative. Additionally, in the interaction of digital public space and big data components in the documentary film, it was found that digitalization, people's personal profiles, privacy, and data collection and processing processes are highlighted.

Keywords: Big Data, Digital Public Sphere, Documentary Film, Grounded Theory, *The Great Hack*.

Giriş

Bilgi iletişim teknolojilerindeki (BIT) gelişmeler gün geçtikçe artmaktadır. Bu gelişmeler farklı türden içeriklerin doğmasını ve hayatın yeni tarzda verilerle şekillenmesini sağlamaktadır. Bilgi piramidi düşünüldüğünde, verilerin işlenmesi ve çeşitlenmesi farklı şekillerde gerçekleşmektedir. Fazla sayıda enformasyonun olması ve dağınık durumdaki veri türlerinin bulunması işleyişi zorlaştırabilmektedir. Ancak verinin işlenmesine dayalı olanaklar, verilerin bilgi iletişim teknolojisi cihazlarından, yaşam için vazgeçilmez olan temel araç ve gereçlere kadar birçok alana etki ederek sosyal hayatı şekillendirmektedir. Bu çerçevede insanlar ve kurumlar büyük veri içeriklerini kendi çıkarları odağında kullanarak belirli konular dâhilinde sosyal yaşamda varlıklarını göstermekte ve içerikler üreterek "ben buradayım" mesajı vermektedir.

Büyük veri, dijital kamusal alan içerisinde yaşam döngüsünü etkileyebilmektedir. Yanık ve Batu'ya (2019, s. 187) göre dijital kamusal alan; büyük veri çerçevesinde idolojileri, politikaları ve sosyal hareketleri şekillendirebilmektedir. Bu duruma örnek olarak; insanların mobil verileri yoluyla her anı sosyal medya platformlarında paylaşımları, içerik üretim merkezlerinde ve alışveriş sitelerinde gezinmeleri gösterilebilir.

Sosyal medya dolaşımları büyük verinin büyümesi ve gelişmesini hızlandırmaktadır. Çünkü insanların bıraktığı dijital izler, büyük verinin beslenme noktasını oluşturmaktadır. Büyük veri, dijital izlerden yararlanarak insan yaşamına hacim, hız, çeşitlilik, değer ve geçerlilik yoluyla tesir etmektedir. Dijital platformlarda insanlar tarafından bırakılan her bir dijital iz büyük verinin hacim bileşenini; insanların etkileşimleri, kredi kartı bilgileri ve BIT ile yaptıkları paylaşımları büyük verinin hız bileşenini; farklı türden içeriklere sahne olan dijital platformdaki etkinlikler büyük

verinin çeşitlilik bileşenini; dijital platformdaki verileri anlamlandırma ve onları rekabette avantaja çevirme yönünde kullanma eğilimleri büyük verinin değer bileşenini ve bu verilerin temel doğrulama durumları da büyük verinin geçerlilik bileşenini oluşturmaktadır. Bu bileşenler araştırmanın temel kapsamı çerçevesinde ele alınmakta ve değerlendirilmektedir.

The Great Hack, 2016 ABD Başkanlık seçimlerinde izlenen politik stratejinin anlatıldığı bir belgesel film olma özelliği taşımaktadır. Belgesel film, temel olarak büyük veri sisteminin dijital kamusal alan olgusuna nasıl etki ettiğini ve bunun seçim sonuçlarına nasıl yansıdığını aktarmaktadır. Araştırmada amaç, *The Great Hack* belgesel filminde, dijital kamusal alan kavramı ve büyük veri bileşenlerinin filmi biçimlendirme ve anlatıyı şekillendirme unsurlarını belirlemek ve bu unsurların altında yatan gömülü anlamları tespit etmektir. Bu çerçevede bağlam ile ilişkili büyük veri bileşenlerinin analizi nitel araştırma yönteminde kullanılan gömülü teori deseniyle yapılarak tematik kodlamalar aktarılmaktadır. Nitel araştırma yöntemi gömülü teori deseni ile yapılan analize bağlı tematik kodlama, büyük veri bileşenlerinin dijital kamusal alandaki yansımalarıyla şekillendirilmektedir. Dijital kamusal alanda dijital izlerin; hacimde kişisel kimliklerin; hızda psikolojik kimliğin; çeşitlilikte veri toplama dinamiklerinin; değerde dijital mecra sunumlarının ve geçerlilik bileşeninde niteliksel büyük verinin işlevselliği belgesel film biçimi ve anlatısı çerçevesinde ortaya çıkarılmaktadır.

Kavramsal Arka Plan: Dijital Kamusal Alan Bağlamında Belgesel Film

Büyük veri; veri tabanı yönetim perspektifine uygun olarak analitik araçların olanaklarının etkin bir şekilde kullanılmasına, zor ya da imkansız gibi görünen karmaşık düzeydeki verilerin analizine ve veri setlerinin oluşumuna yardımcı olan bir kavramdır (Baranowski, 2022). Bir diğer tanımda ise büyük veri kavramı; önceki zamanlarda ölçümü yapılamayan, depolanması zor olan, analiz birimleri oluşturulamayan ve paylaşım konusunda sorunlar yaşanan şeylerin büyük yapıdaki sistematik verileştirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Rossini, 2023). Büyük verinin temel olarak üç özelliği bulunmaktadır. Bu üç temel özellik, hacim (volume), çeşitlilik (variety) ve hızdır (velocity) (Abdulwahab vd., 2022; Sharma & Gupta, 2022). Ancak alanda yapılan çalışmaların artması ile bazı akademisyenler büyük verinin özelliklerine iki yeni kavram eklemiştir; doğruluk (veracity) ve değer (value) (Gandomi & Haider, 2015; Horng vd., 2023).

Hacim, var olan verinin büyüklüğünü ifade etmektedir. Bu büyüklük petabaytlar seviyesine kadar çıkabilmektedir. Var olan verinin %90'ı son yıllarda üretilen veridir. Data saklama kapasitesinin ve teknolojinin gelişmesi ile daha önce elde edilmeyecek kadar büyük hacimde veri bulunmaktadır (Wu vd., 2013). Hız, verinin üretilme ve işleme hızını ifade ederken, çeşitlilik ise çok farklı türde ve formatta verinin var olabildiğini belirtmektedir. Bu veriler; yazı, resim, video, konum bilgisi, kimlik bilgileri, demografik bilgiler, sosyal medya paylaşımları, e-posta, tweet şeklinde çeşitlilik gösterebilmektedir. Bu veriler yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış nitelikte olabilmektedir. Farklı büyüklükte ve biçimde olan bu veriler temel olarak üç farklı yerden elde edilebilmektedir. Birincisi, insanların internet ve sosyal ağları kullanırken bıraktıkları video, resim, yazı gibi verilerdir. İkincisi, makinelerden elde edilen veriler ve son olarak akıllı saatler, akıllı gözlükler gibi teknolojik aletlerden

elde edilen verilerdir (Jaiswal, 2018). Doğruluk; verilerin farklılıklarına göre güvenilirlik düzeylerini ifade etmektedir. Verilerin kalite düzeyleri büyük veri güvenirlüğünde bir gerekliliktir (Mortaheb & Jankowski, 2023). Değer bileşeni ise; verilerin işlenmesinden sonra ne kadar işe yarar olduklarının görülebilmesi için analizler sonucunda değer üretmesi için kullanılmaktadır ve bir birleşim noktasını ifade etmektedir (Li, 2022). Büyük veri bileşenleri, kamusal alanı şekillendirmektedir. Kamusal alanda büyük veri bileşenlerinin kullanım alanları dijitalleşme çerçevesinde artmaktadır. Bu kapsamda kamusal alanı dijitalleşmeye dayalı olarak biçimlendiren yeni fırsatlar ortaya çıkmaktadır. Bu fırsatlar farklı alanları etkilediği için kamusal alanın dijital yönden tanımlanması gerekmektedir.

Günümüzde internet ve sosyal medya, geleneksel kitle iletişim araçlarının yerini almaktadır (Bennett & Pfetsch, 2018; Fuchs, 2021). Teknoloji ve ulaşım sistemindeki gelişmeler ile zaman-mekan sıkışmış (Yao vd., 2020) ve globalleşme ile dünya küresel bir köy haline gelmiştir (McLuhan, 1992). Günümüzde insanların sadece gelen mesajdan etkilendiği, kitle iletişim araçlarına bağlı sistemlerin yerine; her kullanıcının da aynı zamanda bir iletişim kaynağı olduğu interaktif bir iletişimsel üretim süreci mevcuttur. Afful-Dadzie ve diğerlerine (2023) göre sosyal medya, sanal iletişim ortamı sunarak sadece iletişimin değil aynı zamanda gündelik yaşamın da parçası olmuştur. Bununla birlikte sosyal medyanın kullanım alanı her geçen gün artarak toplumsallaşma süreçlerine tesir etmekte ve kitlelerde sosyalleşme adına bir kültür dinamiği de oluşturmaktadır (Berti & Loner, 2023). Sosyal medyanın her kesime açık, farklı kültürden insanlara eşit bir şekilde hitap etmesi ve günümüzde yeni sosyalleşme alanlarının internet ve sosyal medya olması klasik anlamda bildiğimiz kamusal alanı dönüştürerek yeni bir dijital kamusal alan yaratmaktadır.

Ağ toplumu konusunda çalışmaları bulunan Castells (2008), iletişim ağlarını düşüncelerin dolaşıma girdiği ve küresel ölçekte etkili olduğu yeni bir kamusal alan olarak ele almaktadır. Trenz (2009) benzer bir şekilde interneti, politik söylemin dolaşıma girdiği yeni bir kamusal alan olarak tanımlamaktadır. Volkmer (2003) sahiplik yapılarının değişmesi ile tekel oluşumların gözlemlendiğini vurgulamaktadır. Bu çerçevede geleneksel kitle iletişim araçlarının yerine internetin merkezileşmiş olmama ve sansürden uzaklaştırılmış olma özelliğine dikkat çekmektedir. Friedland ve diğerleri (2006) ise sadece çoğunluğun fikirlerine değil alternatif fikirlere de yer veren dijital dünyanın gündem belirleme konusunda önemli bir araç olduğunu belirtmektedir. Bu çerçevede dijital kamusal alanda insanlar hem mesajın alıcısı hem de üreticisi olarak bilgi dolaşımının bir parçası olmaktadır (Sakariassen & Meijer, 2021; Hatuka, 2023). Bununla birlikte küresel olma ve insanların bilgi üretmesini kolaylaştırma gibi alanlarda internet ve sosyal medya, geleneksel kamusal alanın yapısını dönüştürerek yeni bir dijital kamusal alan yaratmaktadır (Molnár, 2014; Valls & Roca, 2022). İnsanlar, gündelik hayatın içinde olduğu gibi artık bu dijital dünyada da var olmaktadır. Bu durum, geleneksel kamusal alanda olduğu gibi dijital kamusal alanda da karşılıklı fikir alışverişinin, insanların birbirlerini etkilemelerinin ve siyasal karar alma süreçlerinin gerçekleştirilmesinin önünü açmaktadır.

İnsanların artık büyük bir oranda var oldukları dijital kamusal alana yönelik çeşitli eleştiriler mevcuttur. Gimmler (2001), dijital alanın ticarileşmesine ve ticari bir meta olarak üretim sisteminin yer almasına vurgu yaparak bu ticarileşme eğiliminin dijital kamusal alanın demokratik potansiyelini kısıtlayabileceğini vurgulamaktadır. Dahlgren (2001) tıpkı geleneksel kitle iletişim araçlarının

olduğu gibi dijital dünyanın da finansal güç aktörlerine bağlı olduğunun altını çizmektedir. Bu durum dijital kamusal alanın özgür olduğu düşüncesinin üzerine gölge düşürmektedir. Papacharissi (2002) ise dijital kamusal alanın demokratik müzakere süreçlerini içerse de kitleleri kontrol etmek amaçlı politik anlamda kullanılan ve rıza üreten bir mekanizmalar bütünü olduğunu belirtmektedir. Bunun yanı sıra günümüzde bu alanda özgürlük ifadesinin yanlış bir biçimde algılanabilmesi, kitlelerin özgürlükleri yanlış yorumlayabilmesi ve olumsuz örnek teşkil edebilecek uygulamaların sergilenebilmesi dijital kamusal alanın sınırları ile ilgili tartışmalara neden olmaktadır (Bruns, 2018; Schlesinger, 2020; Seeliger & Seignani, 2022).

Dijital kamusal alan ve bu alana ait özellikler filmlere konu olabilmektedir. Dijital kamusal alana ait içerikler filmlerde farklı aktarım şekilleriyle ele alınmaktadır. Aktarım şekilleri içerisinde dijitalleşme, yeniden dönüşüm, bilgi iletişim teknolojilerinin sosyal hayatı etkileme gibi konular yer alabilmektedir. Bu çalışmada ele alınan *The Great Hack* belgesel filmi ise dijital kamusal alan ve büyük verinin dolaşım hızına yöneliktir. Bu çalışmanın araştırma konusu olan belgesel film türündeki *The Great Hack*, 2019 yılında Netflix platformunda yayınlanmıştır. Belgesel film, Karim Amer ve Jehane Noujaim tarafından çekilmiş ve yapımcılığını Judy Korin, Pedro Kos, Geralyn White Dreyfous ve Karim Amer üstlenmiştir. *The Great Hack*, Cambridge Analytica şirketi tarafından Facebook üzerinden yaklaşık 80 milyon kişinin verisinin toplanması, elde edilen bu veriler ile dijital kamusal alanda 2016 ABD Başkanlık seçimlerine müdahale edilmesini konu edinmektedir.

Belgesel film, tipik olarak kurgusal olmayan (non-fiction) film olarak sınıflandırılmaktadır ve içinde yaşadığımız dünyayı somut bir şekilde temsil etmektedir (Nichols, 2001). Yaygın kullanılan bir tür ve çekilmiş çok sayıda örneği olmasına rağmen belgesel filmin sadece kuramcılar arasında değil, belgesel film çeken ve izleyenler arasında da uzlaşmış bir tanımı bulunmamaktadır (Eitzen, 1995). Arda (2015, s. 2), belgesel filmi “gerçekliklerden beslenen, belgelerden yola çıkarak çağının tanığı olan film türü” olarak tanımlamaktadır. Stollery (2017) ise belgesel kelimesini ilk kez kullanan Grierson’u referans göstererek belgesel film için “gerçekliğin yaratıcı yorumlanması” şeklinde ifade etmektedir. Yapılan bu tanımın sebebi, belgesel filmin sadece gerçeği olduğu gibi yansıtan bir araç değil, bir sanat olmasından kaynaklanmaktadır. Belgesel filmin konusu, gerçek dünya ve insanlardır (Minh-Ha, 1990). Bu yönüyle diğer film türlerinden ayrılmaktadır. Gerçek durumlar ile olaylardan yola çıkan ve gerçek kişi, olay ve mekânları kullanan belgesel film türünde yer alan kişiler diğer film türlerinde olduğu gibi rol yapan oyuncular yerine gerçek kişilerdir (Warmington vd., 2011). Frank’a (2013) göre, belgesel filmin yönetmeni hayali olanı değil gerçek olanı yorumlamaktadır. Bu çerçevede belgesel film, gerçekliği temsil etmenin yanında gerçeğin sanatçı tarafından betimlenmesi yoluyla sanatsal olma özelliğini de anlatısında barındırmaktadır.

Belgesel filmin 6 farklı alt türü bulunmaktadır: Şiirsel (poetic), açıklayıcı (expository), katılımcı (participatory), gözlemci (observational), düşünümsel (reflexive) ve edimsel (performative) (Nichols, 2001, s. 99). *The Great Hack* belgesel filminin özellikleri incelendiğinde açıklayıcı belgesel film türüne ait bir yapım olduğu görülmektedir. Nichols (2001) açıklayıcı belgesel filmin, bilgi aktarmak ve ortaya konulan görüşe dair desteği harekete geçirmek için ideal bir tür olduğunu belirtmektedir. Açıklayıcı belgesel film türü perspektifinden *The Great Hack* incelendiğinde, belgesel filmin genelinde ortaya konulan konu ile ilgili bir görüşün bulunduğu ve bu görüşün gerçek kişiler

ile yapılan röportajlar, haber programlarından alınan görüntüler, ismi geçen kişilerin sosyal medya hesaplarından paylaşılan içerikler ile aktarıldığı ve desteklendiği görülmektedir. Aynı zamanda asıl argümanı sunan ve didaktik bir anlatım ortaya koyan anlatıcı, belgesel filmde izleyici tarafından görülmemektedir. Belgesel filmde, ele alınan olay çerçevesinde farklı kişilerle yapılan röportajlar ve gerçek görüntüler bağlamında atlamalı kurgu tekniği kullanılmaktadır. Bu çerçevede *The Great Hack* belgesel filmi sahip olduğu argümanı gerçek kişi, olay ve mekânlar üzerinden izleyicisine direkt olarak aktarmaktadır. Bu nedenlerden dolayı bu belgesel film, Nichols'un (2001) belirlediği türlerden açıklayıcı belgesel film türü içerisinde yer almaktadır. Bu doğrultuda çalışmada, *The Great Hack* belgesel filmi anlatı ve biçim yönünden incelenmektedir. Belgesel filmde dijital kamusal alan ve büyük veri etkileşimine yönelik aktarım bulunmaktadır. Büyük verinin dijital kamusal alandaki dolaşım hızına ve işleyişine yer verilmektedir. Bu kapsamda filmde geçen anlatı ve biçim dikkate alınarak dijital kamusal alan ve büyük veri bileşenlerine ait aktarım şekilleri gömülü teori deseniyle analiz edilip anlamların ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Konusu ve Amacı

Araştırmanın konusunu, *The Great Hack* belgesel filminde dijital kamusal alan ve büyük veri etkileşimi ile bu etkileşimin belgesel filmdeki anlatısına dayalı olarak gömülü anlamlar oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı ise; *The Great Hack* belgesel filminde, dijital kamusal alan kavramı ve büyük veri bileşenlerinin filmi biçimlendirme ve anlatıyı şekillendirme unsurlarını belirlemek ve bu unsurların altında yatan gömülü anlamları tespit etmektir. Bununla birlikte, belgesel filmde dijital kamusal alan ve büyük veri bileşenlerinin etkileşiminin tema, kategori, kodları tespit edilmekte ve nitel araştırma yöntemi gömülü teori yaklaşımıyla (grounded theory) açıklanmaktadır. Bu çerçevede, büyük veri olgusunun ve dijital kamusal alanın çerçevesi, belgesel film içeriğiyle birlikte değerlendirilmektedir.

Araştırma Soruları

The Great Hack belgesel filmi biçimi ve anlatısı dijital kamusal alan kavramı ve büyük veri bileşenlerine ait etkileşime dayalı olarak gömülü teori içeriğine ait tema, kategori ve kodlar barındırmaktadır. Araştırma bu kapsamda belgesel film biçimi ve anlatısında yer alan bu etkileşimin gömülü teori bağlamındaki anlatılarını kapsamaktadır. Bu doğrultuda, *The Great Hack* belgesel filmi içerisinde yer alan tema, kategori ve kodların tespiti için oluşturulan araştırma soruları aşağıda sıralanmaktadır:

- Netflix platformunda yayınlanan *The Great Hack* belgesel filmi, dijital kamusal alan ve büyük veri bileşenleri bağlamında hangi temaları barındırmaktadır?
- Dijital kamusal alan alanyazınıyla ilgili olarak hangi kategoriler sunulmaktadır?
- Belgesel filmde, gömülü teori yaklaşımında yer alan açık, eksen ve seçici kodlama aktarımları nelerdir?

The Great Hack belgesel filmi, gömülü teori odağında büyük veri alanyazınıyla ilgili olarak hangi içerikleri barındırmaktadır?

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme, nitel araştırma yöntem sürecinde sıklıkla kullanılan amaçlı örneklemedir. Amaçlı örnekleme; araştırmada belirlenen temel amaçlar doğrultusunda zengin içeriklerin belirlenmesi ve bu içeriklere bağlı olarak verilerin açıklanmasını sağlayan bir örnekleme yöntemidir (Güler vd., 2015, s. 94; Sığı, 2021). Bununla birlikte, amaçlı örnekleme yöntemi ile söz konusu araştırma içerisindeki olguların yansıtılması, olayların aktarılması, durumların keşfedilmesi ve açıklanması derinlemesine bir şekilde yapılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 117). Bu çerçevede araştırmada, belgesel film biçemi ve anlatısına bağlı kalarak dijital kamusal alan kavramı ve büyük veri bileşenlerinin etkileşimine ait gömülü anlamların tespiti için amaçlı örnekleme yöntemleri içerisinde yer alan kritik durum örneklemesinden yararlanılmaktadır. Mertens'e (2019) göre kritik durum örnekleme; "bu, burada oluyorsa, başka benzer durumlarda kesinlikle olur" veya "bu, burada olmuyorsa, başka benzer durumlarda kesinlikle olmaz" biçiminde ifade edilen bir yapının olduğu yöntemdir. Bu kapsamda araştırmada, analizi yapılacak çalışma birimini Netflix'de yayınlanan *The Great Hack* belgesel filmi ve belgesel film biçem ve anlatısında yer alan dijital kamusal alan kavramı ve büyük veri bileşenlerine ait kriterler oluşturmaktadır. Belgesel filmin anlatısını ve biçiminde yer alan kriterler dijital kamusal alan kavramı; büyük veri bileşenleri hacim, hız, çeşitlilik, değer ve geçerlilik ile gömülü teori alan yazınına bağlı olarak belirlenmiştir. Kriter belirleme mantıklı, dengeli, ön yargılardan uzak bir yaklaşım sergilenmiştir. Belgesel filmde gömülü teoriye bağlı anlamların çıkarımı için tema, kategori ve kodlar, en çok vurgulanan ifadeler ve görsel içeriklere dayalı olarak kavramsallaştırılarak araştırma birimine dahil edilmiştir.

Veri Analiz Yöntemi

Araştırmada *The Great Hack* belgesel filmi, büyük veri bileşenleri ve dijital kamusal alan konusunun alanyazınıyla incelenmektedir. Bu incelemede belgesel film içerisinde bulunan tema, kategori ve kodlar nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan ve veri analizinde kullanılan gömülü teori deseniyle yapılmaktadır. Gömülü teori, Glaser ve Strauss (2017) tarafından geliştirilen ve nitel araştırma içerisinde yararlanılan bir yaklaşımdır. Gömülü teoriyle ilgili yapılan tanımlamalar şöyledir:

- Gömülü teori, sistemli bir şekilde veri toplamaya dayanan ve toplanan verilerden analizler sonucunda kuram geliştirmeye olanak tanıyan bir metodolojidir (Corbin & Strauss, 2014).
- Verilerin gözlem, görüşme ya da doküman incelemesi yoluyla toplandığı, verilen toplama aşamasıyla analizinin birlikte yapılmasına olanak tanıyan, bu çerçevede tema, kategori ve kodlar arasındaki bağlantıların açıklanmaya çalışıldığı araştırma yöntemidir (Hancock vd., 2007).
- İçerik üzerinden elde edilen verilerden kuramlar, olgular, kavramlar ve sonuç odaklı önerileri ortaya koyan araştırma deseni (Flick, 2023).

The Great Hack belgesel filmi nitel araştırma yöntemi gömülü teori deseni araştırma süreçleri göz önüne alınarak analiz edilmektedir. Gömülü teorinin araştırma süreci, “üç aşamalı çözümleme” başlığı altında aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Saunders vd., 2020):

- **Birinci aşama:** Araştırma sorularına bağlı kalınarak soyut içeriklere ulaşmak (kodlama yapmak) amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda yapılan işlem ulaşılan etiketlere niteliksel başlıklar yüklemek ve gruplar oluşturmaktır. Bu kapsamda açık, eksen (kuramsal) ve seçici kodlamadan yararlanılmaktadır. Açık kodlamada; araştırma odağında elde edilen verilerin minimal düzeye indirilmesi, kategori etrafında birleştirilmeleri ve bu çerçevede soyut içeriklerin elde edilmesi sağlanmaktadır. Eksen kodlamada; açık kodlamayla elde edilen verilerin etkileşimlerine bakılması, karşılaştırılması ve üst içeriklerin oluşturulması sağlanmaktadır. Seçici kodlamada; açık ve eksen kodlama çerçevesinde elde edilen verilerden merkeze alınan bir kategori oluşturulması, diğer kategori ve kodların etkileşimine bakılması, kategorilerin temel özelliklerinin belirlenmesi, kategori ve kodlarla hipotezler ortaya konulması sürecini kapsamaktadır.
- **İkinci aşama:** Veriler odağında ilk aşamada oluşturulan kodların birbirleriyle olan etkileşimlerine bakılmaktadır. Temalar belirlenir ve kategoriler organize edilmektedir.
- **Üçüncü aşama:** Birinci ve ikinci aşamada sağlanan tema, kategori ve kodlarla birlikte soyut niteliğe sahip kuramlar ve kuramlara ait boyutlar oluşturulmaktadır.

Veri Toplama Tekniği ve Süreci

Araştırmada yararlanılan veri toplama aracı doküman incelemesidir. Güçlü'ye (2021) göre doküman incelemesi; araştırma için yararlı olabilecek görsel, işitsel ve yazılı belgelerden verilerin toplanması sürecidir. Doküman incelemesi; reklam videosu ve belgesel film gibi içeriklerden verilerin toplanmasına ve veriler üzerinden analiz yapılmasına izin vermektedir (Creswell & Creswell, 2021). Bu çerçevede verilerin toplanması bir aylık süreyle *The Great Hack* belgesel filmin farklı zamanlarda izlenmesi ile gerçekleştirilmiştir. 01 Ağustos – 01 Eylül 2023 tarihleri arasında belgesel film belirli aralıklarla sekiz kez izlenmiş ve büyük veri literatüründeki kavramlarla bağlantıları, büyük veri bileşenleri odağındaki yansımaları ve dijital kamusal alan göstergelerinin nasıl aktarıldığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada Güvenirlilik ve Geçerlilik

Araştırma süreci boyunca iç ve dış güvenirlilik sağlanabilmesi için veriler açık bir şekilde ortaya konulmuştur Nitel araştırma yöntem süreci gömülü teori deseni aşamalarına bağlı kalınarak *The Great Hack* belgesel filminin biçem ve anlatısı doğrultusunda tema, kategori ve kodlar oluşturulmuştur. Her bir tema, kategori ve kodun araştırma süreçlerine yansıtılması açık bir şekilde gerçekleştirilmiş ve bütün detayları tablolar içerisine aktararak yorumları yapılmıştır. Bununla birlikte araştırma başlığına uygun olarak araştırma deseniyle ilgili gerekli tanımlamalar yapılmış, veri toplama aracı ve süreci detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Araştırmanın analiz kısmında yararlanılan nitel araştırma

yöntem perspektifinde ele alınan gömülü teori deseni ve süreciyle ilgili olarak yerli ve yabancı literatürden referanslar verilmiştir. Araştırma sürecinde geçerlik sağlanabilmesi için gömülü teori deseni aşamaları dikkate alınarak belgesel filmin tekrar izlemeleri gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede veri kaynaklarına ulaşmada yabancı ve yerli literatürden yararlanılarak çeşitlilik sağlanmış, yerli ve yabancı literatürde konuyla ilgili olarak yapılan diğer çalışmalar incelenmiş, bulgular kısmında elde edilen verilerin yansıtılmasında uzman görüşünden yararlanılmıştır. *The Great Hack* belgesel filmi için belirlenen temel tema başlıklarının homojenlik göstermesi sağlanmış, belirlenen kodlar arasında farklı yönler ve etkileşim ortaya konularak ayırt edicilik ortaya konulmaya çalışılmış, tümevarımsal yaklaşımla hareket edilerek araştırmanın mevcut süreciyle ilgili sorgulama sürecine gidilmiş ve elde edilen bulguların tekrarlar yoluyla değerlendirilmesi yapılmıştır. Eleştirel bakış açısı da araştırma sürecine dâhil edilerek araştırma sürecinin temel işleyişine farklı bir gözle bakılabilmesi olanaklı kılınmıştır. Bunun yanı sıra tematik kodlama oluşturulması ve içerisinde yer alan içerikler için araştırma desenine uygun örnekleme yöntemi kullanılarak geçerlik sağlanmıştır.

Bulgular

Gömülü teori desenin literatür alt yapısına bağlı kalınarak, *The Great Hack* belgesel filmi araştırmacılar tarafından birlikte izlenmiş ve notlar alınmıştır. Bu çerçevede tema, kategori ve kodlar oluşturulmuştur. *The Great Hack* belgesel filminin izlenimi sonrası belirlenen içerikler çerçevesinde saptanan toplam tema, kategori ve kod sayısının 73 olduğu belirlenmiştir. Filmin izleme aşamasında büyük veri bileşenlerine bağlı olarak belirlenen tema sayısı altı olarak saptanmıştır. Araştırma amaç ve konusuna bağlı olarak ortaya çıkan kategori sayısı ise 13'tür. Bununla birlikte kod sayısının ise 54 olduğu belirlenmiştir. Belgesel filmin tekrar izlemelerinin yapılmasıyla birlikte her bir temanın, bunlar arasındaki ilişkilerin ve etkileşimin farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede tema, kategori ve kodların gömülü teori ve araştırma sürecine bağlı kalınarak başlıklar hâlinde değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Dijital Kamusal Alan Başlığına Ait Çözümleme

Açık Kodlama

- Medya Tasarım Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. David Carroll hareketli içerikler çerçevesinde bir konuşma gerçekleştirmektedir.
- “Her şey dünyayı birbirine bağlama hayaliyle başladı. Herkesin birbirinin deneyimlerini paylaşabileceği ve kendini daha az yalnız hissedebileceği bir alan.”
- “Bu alan, kısa süre içinde arabulucumuz, teyit edicimiz, kişisel eğlence makinemiz, anılarımızın koruyucusu, hatta terapistimiz haline geldi.”
- “Dijital medya ve uygulama geliştiriciliği dersleri veriyordum. Bu nedenle çevrimiçi hareketlerimizin verilerinin ortadan kaybolmadığını biliyordum. Derinlere indikçe fark ettim ki varoluşumuzun dijital izleri trilyon dolarlık bir endüstri tarafından işletiliyor.”

- Carroll, konuşmasını gerçekleştirdiği anda; dijital izlerin insanlar tarafından nasıl kullanıldığı, nerelere hakim olduğu, nerelerde daha aktif olarak kendisine yansıma bulduğu, insanlar açısından günlük hayattaki önemi ve insanların bu etkileşim olanaklarına yükledikleri anlamlar belgesel film içeriğinde gösterilmektedir.
- Bununla birlikte Carroll günlük rutin koşuşturmacanın içerisinde metro istasyonunda yürümektedir. Bir kahve dükkanında ve kütüphanede bulunan insanların o andaki dijital medya içerikleri de artırılmış gerçeklik olarak gösterilmektedir.

Açık kodlamanın temel amacına bağlı kalınarak, dijital kamusal alan yansımaları ve aktarılanlar açık bir biçimde ortaya konulmaktadır. Açık bir biçimde ortaya konan veriler tema ve kodlarla birlikte teorik arka planın oluşturulması açısından önem taşımaktadır. Bu çerçevede araştırmaya sürecine bağlı kalınarak sunulan içerikler belgesel akışına göre değerlendirilmiş ve maddeler hâlinde aktarılmıştır. Bu doğrultuda içerikten elde edilen tema “dijital kamusal alan”, kategori ise “dijital medya” ve “dijital izler” olarak belirlenmiştir.

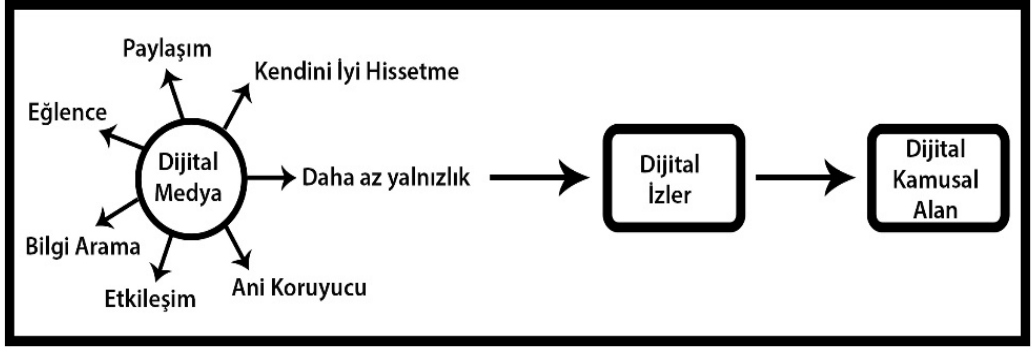
Eksen (Kuramsal) Kodlama

Belgesel filmin ana karakteri David Carroll’un anlattıkları ve akışta gösterilen içerikler, dijital medyadan yararlanan bireylerin dijital izler bıraktığı ve bu izlerin de kamusal alanın biçimlenmesini sağladığı üzerinedir. Bu çerçevede belgeselde ön plana çıkan temalardan bir tanesi “dijital kamusal alan” olarak değerlendirilmektedir.

Belgesel filmde Carroll’un anlattıklarında gösterilen hareketli içerikler; “paylaşım, kendini iyi hissetme, daha az yalnızlık, anı koruyuculuk, eğlence ve bilgi arama” kodlarını ortaya çıkarmaktadır. Bu kodlar, dijital kamusal alan kategorisini şekillendiren kategorilerden bir tanesi olan “dijital medya” özelinde sunulmaktadır. İnsanların post-modern dünyada sosyal medya üzerinde yaptıkları bu aktiviteler, belirli kaynakların oluşmasını sağlamaktadır. Bu kaynakların belirleyici etkisi, belgesel filmdeki bir diğer kategorinin de “dijital izler” olmasını sağlamaktadır.

Seçici Kodlama

Bu aşamada, belgesel filmin dijital medya ve dijital izler teması ile kurgusu ve aralarındaki ilişki, “dijital kamusal alan” teriminin ana kategori olarak belirlenmesini sağlamaktadır. Bu çerçevede, kodları ve temaları yansıtan ve ana kategoriye biçimlendiren bir tematik kodlama oluşturuldu (bkz. Şekil 1). Kategori ve kodların ana tema üzerindeki etkileşimi ve aralarındaki ilişkiler ortaya çıkarıldı. Shah ve diğerlerine (2015) göre Dijital medya ortamında bireylerin, kurumların ve diğer oluşumların yaptıkları paylaşımlar dijital izler taşımaktadır. Dijital ortamdaki konuşmaların ve işlemlerin birçoğunun somut bir iz bıraktığı göz önüne alındığında, çevrim içi etkinliğin büyümesi dijital iz verilerinin kullanılabilirliğinin artmasına neden olmuştur. Bu dijital izler insanların sosyal yaşamlarıyla ilgili bilgiler hakkında ipucu vermektedir. Bu doğrultuda dijital kamusal alan üzerindeki etkisi yadsınamaz hale gelmektedir. İnsanlar bilinçsiz bir şekilde farklı türden mesajlara maruz kalabilmekte ve olumsuz bir durum ortaya çıkabilmektedir.

Şekil 1. Belgesel Filminde Dijital Kamusal Alana Ait Tematik Kodlama

İnsanların sosyal hayatları, dijital kamusal alan hâkimiyetiyle işlenebilmektedir. Bu çerçevede, insanların sosyal hayatlarında önemli yer edinen mobil veri ve teknolojiler, dijital kamusal alanın hızla yayılmasını da beraberinde getirmektedir. Barassi (2017), kullanıcıların ilgi alanlarının dijital izlerden çıkarılabileceğini belirtmektedir. Ek olarak kullanıcının ilgileceği öğelere ilişkin güçlü öngörme gücüne sahip kullanıcı profilleri oluşturulabilmektedir. Bireylerin sosyal medya hesaplarında yaptığı hareketler takip edilmekte, içerikleri incelenmekte, paylaşımları dikkate alınarak bu doğrultuda algılarına seslenilmektedir. Bu durum büyük verinin dijital kamusal alana yansması olarak adlandırılmaktadır. Fazla sayıda bilgi insanların dijital ortamda yaptıklarından ve içerik paylaşımlarından toplanarak dijital izlerin büyük veri oluşturmasına olanak sağlanmaktadır. İnsanlar bağ kurma yoluyla dijital kamusal alan içerisinde kendilerini sunma, toplumda yer edinebilme, iyi ve nitelikli görünebilme eylemini gerçekleştirmektedir. Sosyal hayatta “ben de varım” diyebilme çabalarının tamamı büyük veri için dijital kamusal alandan içerik üretimine olanak tanımaktadır. Ancak büyük verinin dijital kamusal alana olan bu etkisi, büyük veriyi elinde tutanların dijital kamusal alanı manipüle etmesinin de önünü açmaktadır. Sonuç olarak, belgesel film odağında belirlenen temaların ortak noktası, kod ve kategorilere yansması büyük veri bileşeninin dijital kamusal alanı şekillendirdiği ve olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır.

Hacim Bileşenine Ait Çözümleme

Açık Kodlama

- “Tüm etkileşimlerim, kredi kartı harcamalarım, internet aramalarım, gittiğim yerler, beğenilerim... Bunların hepsi gerçek zamanlı olarak toplanıyor ve kimliğime ekleniyor. Böylece ilgili alıcılar direkt olarak duygusal nabzıma ulaşabiliyor.”
- “Bunu bildiklerinden ötürü, dikkatimi çekmek için rekabet ediyorlar. Benim için inşa edilmiş ve sadece benim gördüğüm bir içerik sağlıyorlar.”

- “Bu her birimiz için geçerli. Sevdiğim şeyler, korkularım, dikkatimi çeken şeyler, sınır çizgilerim ve onları aşmanın yolları...”
- Dijital ortam etkileşimlerinin nelere yol açtığı ve deneyimler paylaşılmaktadır.
- Dijital ortamda sunulan içeriklerin hangi şekilde ve ne zaman kendisine yansıtıldığı aktarılmaktadır. Her türden kişisel bilgiye büyük veri tabanlı olarak ulaşıldığı ve birçok içeriğin kişinin kendisinin kontrolü dışında gerçekleştiği görülmektedir.

Açık kodlamanın temel amacına bağlı kalınarak, büyük veri bileşeni hacim ve aktarılanlar objektif bir şekilde ortaya konulmaktadır. Elde edilen veriler, tema ve kodlarla birlikte teorik altyapı için önemlidir. Araştırma sürecine bağlı kanılarak, sunulan içerikler akışa göre ele alınmış ve maddelerle yansıtılması sağlanmıştır. Bu doğrultuda, elde edilen tema “hacim”, kategoriler ise “kişisel kimlik/mahremiyet” ve “büyük veri” olarak saptanmıştır.

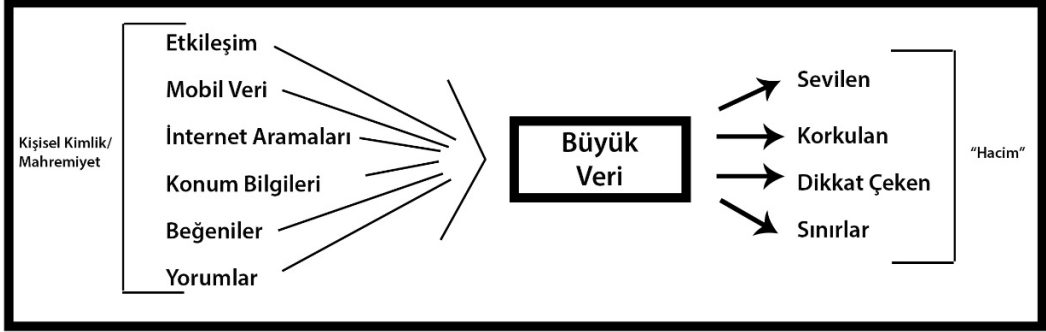
Eksen (Kuramsal) Kodlama

Bu aşamada belirlenen tema “hacim”, kategoriler “kişisel kimlik” ve “büyük veri” olarak belirlenmiştir. Kişisel kimlik kategorisinde belirlenen kodlar; “etkileşim, mobil veri, internet aramaları, konum bilgileri, beğeniler ve yorumlar” şeklindedir. Ek olarak büyük veri kategorisinde; “sevilen, korkulan, dikkat çeken, sınırlar” kod olarak belirlenmiştir.

Belgesel filmde, hipergerçeklik kavramına ait gösterimler yer almaktadır. Baudrillard’a (2022) göre hipergerçeklik; belirli modellerin mevcut gerçeklikten ve kökenden farklı olarak türetilmesi, simülasyon odaklarının oluşturulmasıdır. Hipergerçeklik aktarımında, kişisel kimlik ve büyük veri kategorilerine yüzeysel geçişler yapılmaktadır. Bu çerçevede yansıtılan içerikler belirli kodların sunumu ve simülasyon geçişleriyle desteklenmektedir. Bu geçişlerde sunulanlar; hipergerçek bir dünyanın varlığı, kamuoyu oluşturabilme ve veri çeşitliliğidir. Bu durum verilerin büyüklüğünün betimlenmesine yardımcı olmaktadır.

Seçici Kodlama

Ortaya çıkarılan temel kategori ve kodlarla birlikte merkeze alınan tema ise “hacim” olarak belirlenmiştir. Oluşturulan tematik kodlamayla kategori ve kodların, hacim temasına yansımaları şekilsel olarak gösterilmektedir (bkz. Şekil 2). Bu kapsamda kategoriler ve kodlar arasındaki etkileşim; insanların kişisel kimliğinin (mahremiyetinin) biçimlenmesinde, büyük veri odağındaki temel içeriklerin de belirleyici olduğu, duyguları yönetmede ve yönlendirmede etkili bir silah olarak kullanılabilmesi şeklindedir. Eyüpoğlu ve diğerleri (2017, s. 177), büyük veri olanaklarının, toplumdaki kişilerin sosyal hayatlarındaki mahremiyet alanlarının korunmasına ilişkin zorluklara sebep olduğunu belirtmektedir. Ancak belgeselde büyük verinin kapasitesi ve bireylerin kişisel olarak sundukları içeriklere pozitif etkide bulunmaktadır. Aynı zamanda büyük veri kavramının içeriğini zenginleştirmekte ve hacim bileşenine pozitif yönde katkı sağlamaktadır.

Şekil 2. Belgesel Filminde Hacim Bileşenine Ait Tematik Kodlama

Büyük verinin bir bileşeni olarak hacim kavramı fazla sayıda dijital içeriğin bir araya getirilmesi ve istenen zamanda bireyler üzerinde kullanılmasıyla somutluk kazanmaktadır. Hacim bileşeninin büyüklüğü verilerin fazlalığıyla doğru orantılıdır. Bu doğrultuda birçok sosyal medya hesabından insanların özellikle etkileşimde bulunduğu alanlar büyük verinin içeriğini zenginleştirmekte ve hacmini artırmaktadır. İnsanların dijital ortamdaki etkileşimleri, resmi hesaplarındaki alışveriş süreçleri, genel olarak arama motorlarında geçirdikleri süreler ve aramaları, paylaşımda buldukları içerikler ve bu paylaşımların yerleri, içerik beğeni durumları büyük verinin hacim bileşenine genişlik kazandırmaktadır. Bu doğrultuda ortaya çıkan insanın dijital kimliği, onun genel mahrem bilgilerini içerecek şekilde dizayn edilebilmekte ve içeriklerin bu şekilde beslenmesi sağlanabilmektedir. Bu durum büyük veri kavramının hacminin büyüklüğüne kanıt olarak gösterilebilmektedir. Sonuç olarak, belirlenen tema, kategori, kodlar ve aralarındaki etkileşim büyük veri bileşeni hacim kavramına pozitif etki etmektedir.

Hız Bileşenine Ait Çözümleme

Açık Kodlama

- “ABD seçimleri esnasında elde edilen kişisel verilerin nasıl toplandığıyla ilgili olarak Cambridge Üniversitesi Prof. Dr. Aleksandr Kogan’a düşüncelerini sordum.”
- “Kogan bize özel izinleri olan Facebook uygulamalarını teklif etti. Bunlar sadece uygulamayı kullanan kişilerin verilerini toplamakla kalmıyor, kişilerin tüm arkadaş ağlarına girerek arkadaşlarının da verilerini topluyordu.”
- “Uygulamayı kullanan biriyle arkadaşsanız, sizin verilerinizi topladığımdan haberiniz bile olmuyordu.”
- “Statü güncellemeleri, beğenileri, bazen de özel mesajları topladık. Sizi seçmen olarak değil bir kişilik olarak hedefliyorduk. Sadece birkaç yüz bin kişiyle tüm ABD seçmenlerinin psikolojik profilini çıkarabiliyorduk.”

- 2016 ABD seçimlerinde seçmen algularına seslenmek için nasıl bir dijital medya içerik üretim sistemi işlendiğine, fazla sayıda insana çok kısa sürede nasıl ulaşıldığına ve kişiye özgü içeriklerin hızlı bir şekilde nasıl yayıldığına ilişkin gösterim yapılmaktadır.
- Facebook ağının 2016 seçimlerinde nasıl kullanıldığına, kişilerin ve arkadaş listelerine hangi yollarla ulaşıp mesajların nasıl gönderildiğine yönelik, artırılmış gerçeklik vurgusu dâhilinde dijital sunumu gerçekleştirilmektedir.

Açık kodlamanın amacı doğrultusunda, belgesel filmde hız aktarımları açık bir biçimde değerlendirilmektedir. Anlatılan ve yansıtılanlar doğrultusunda elde edilen veriler tema, kategori ve kodlarla birlikte teorik arka planın oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. İçerikler belgesel film içeriğine göre ele alınmış ve maddelerle aktarılmıştır. İçerikten elde edilen ana tema “hız” olarak saptanmıştır.

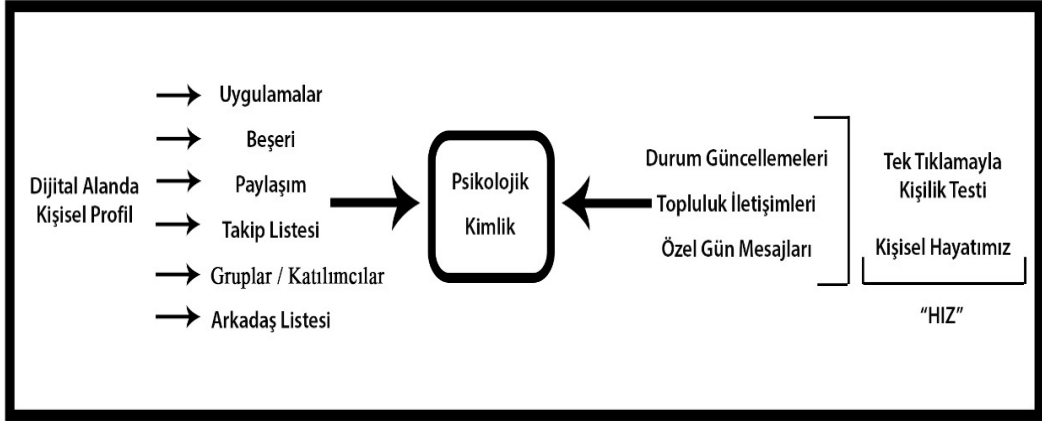
Eksen (Kuramsal) Kodlama

Bu aşamada açık kodlamada belirlenen kategoriler belirli kodlarla sunulmakta ve ana tema arasındaki bağlamsal ilişkiler aktarılmaktadır. Bu çerçevede, belgesel film içerisinde ana temalardan bir tanesi de “hız” olarak belirlenmiştir. Sosyal medyada verilerin izinsiz olarak nasıl alınabildiğinin sunumunun yapıldığı içerikte, dijital alanda kişisel profil kategorisinin kodları; “uygulamalar, beşeri, paylaşım, takip listesi, dâhil olunan gruplar (katılımcılar) ve arkadaş listesi” şeklindedir. Bununla birlikte, psikolojik kimlik kategorisinde; “durum güncellemeleri, topluluk iletişimleri ve özel gün mesajları” kod olarak belirlenmiştir.

Kişilerin bilgilerinin ABD seçimlerinde nasıl ele geçirildiği ve bu konuda milyonlarca kişiye büyük veri odağında nasıl ulaşıldığı hız temasında alınmaktadır. İnsanların bilinçli ya da bilinçsizce bıraktığı dijital izler onlar hakkındaki bilgilerin hızlı bir şekilde değerlendirilmesine ve istenen iletilerin kolayca yayılımına imkân tanımaktadır. Dahlgren'e (2018) göre sosyal medyanın algoritmik filtreleri, sosyal medya kullanıcılarının kendi politik tutumlarıyla uyumlu türde haber ve bilgiye erişimlerini kolaylaştırmaktadır.

Seçici Kodlama

Açık ve eksen kodlamadan yararlanılarak, merkezinde büyük veri bileşeni “hız” kavramını ana tema olarak ele alan bir tematik kodlama oluşturulmuştur (bkz. Şekil 3). Bununla birlikte, kategori ve kodlar arasındaki ilişkilerin yansıtılma biçimleri, aralarındaki etkileşimler ve aktarımların farklı düzeylerde yapıldığı görülmektedir. İnsanların kişisel alanda sundukları profilleri, bu profillere ortak ettikleri paylaşım içerikleri, takipleri, uygulama beğenileri gibi kodlar hızlı bir şekilde yayılabilmektedir. Bunun yanı sıra bireylerin kendi iradeleriyle yaptıkları güncellemeler, gerçekleştirdikleri iletişim perspektifleri ve yansıttıkları mesajlar büyük verinin hızlı yayılımının göstergeleridir. Uygulamalar içerisindeki farklı türden testlerin aynı anda yapılması ve bireylerin profillerine hızlı ulaşım büyük verinin hız bileşenine olumlu katkı sunmaktadır.

Şekil 3. Belgesel Filminde Hız Bileşenine Ait Tematik Kodlama

Dijital mecralarda insanların profilleri çeşitli veriler sunmaktadır. Bu verilere ulaşmak oldukça kolay ve basittir. İnsanların profillerini herkese açık yapması dâhilinde paylaşımları görülebilmekte, beğenileri elde edilebilmekte, içeriklerine ve yorumlarına ulaşılabilir. Bu çerçevede dijital veriler üzerinden bir kişinin psikolojik kimliğini çıkarmak zor olmamaktadır. Dijital mecradaki verilere kolay erişilebilir olma durumu, kartopu etkisi yaratarak aynı anda çok fazla sayıda kişinin psikolojik kimliğinin dijital ortamdaki görünümüne olanak tanımaktadır. Bu bağlamda insanların ya da kurumların dijital aktivizm çerçevesinde bir araya getirilmeleri kolay olabilmektedir; ancak profilleri belirlenen seçmen kitlesine manipülatif içerikler de gönderilebilmektedir. Ross ve diğerleri (2019), sosyal medyanın kamunun bilgilenmesinde çok önemli olduğunu, ancak kötü niyetli çeşitli aktörlerin halkı manipüle etmek için çevrim içi ağda yanlış bilgiler yayabileceğini söylemektedirler. Bu doğrultuda insanlara gönderilen içeriklerin belirleyicileri de onların psikolojik kimlikleri çerçevesinde sundukları kimlikleri olmaktadır. Bu oluşum, insanlara ait verilerin depolanmasını ve çok kısa sürede işlem görmesini sağlamaktadır. Sonuç olarak, belirlenen tema, kategori ve kodlar doğrultusunda, bireylerin dijital ortamdaki profil içeriklerinin ve kimlik yansımalarının, büyük veri bileşeni hız kavramına olumlu yönde etki sağladığı saptanmıştır.

Çeşitlilik Bileşenine Ait Çözümleme

Açık Kodlama

- Oliver: “Bir yılı aşkın süredir Cambridge Analytica’yı inceliyorum ve bulunacak çok şey var.”
- Carroll: “İnsanlara kişiselleştirilmiş mesajlar yollayabilmek için verilerine erişim gerektiğini Paul da ben de biliyorduk.”
- “Cambridge Analytica her Amerikalı seçmenle ilgili 5000 ayrı veri noktasına sahip olduğunu söylüyordu. Ama görünmezdi. Asıl soru şuydu; görünmez olanı nasıl görünür hale getirebiliriz?”

- Belgesel filmde 2016 ABD Başkanlık seçimlerinde adı sıkça duyulan ve Trump'ın seçim kazanmasında etkin rol oynadığı düşünülen Cambridge Analytica şirketinin ABD seçmeniyle ilgili olarak temel veri sisteminden bahsedilmekte ve bu durum sayısal olarak aktarılmaktadır.

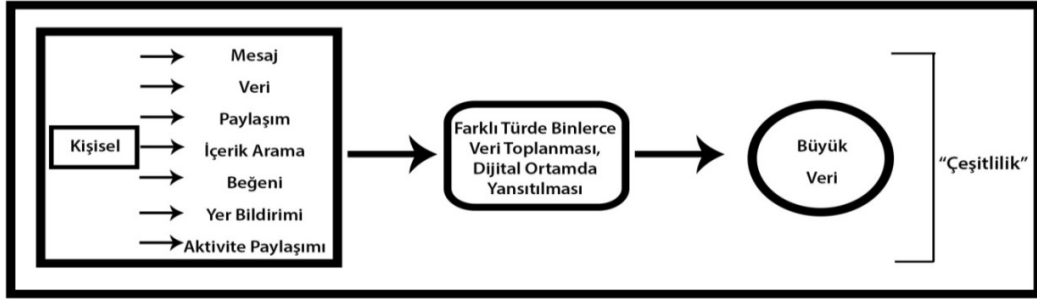
Açık kodlamanın temel amacına bağlı kalınarak içerik büyük veri bileşeni çeşitlilik odağında aktarılanlar açık ve seçik bir biçimde ortaya konulmaktadır. Veriler, kategori ve kodlarla birlikte teorik arka planın oluşturulması açısından önem taşımaktadır. Bu çerçevede araştırmaya sürecine bağlı kalınarak sunulan içerikler belgesel filme göre irdelenmiş ve maddelerle aktarılmıştır. Bu doğrultuda, ana tema temalar “çeşitlilik”, kategoriler ise “kişisel”, “farklı türde binlerce veri toplanması” ve “büyük veri” olarak belirlenmiştir. Belgesel film odağında kategorilerin ortak noktası büyük verinin, elde edilen verilerle çeşitlilik kazandığı, dijital platformda farklı içeriklerle verilerin aynı anda elde edilebildiği ve insanların kişisel bilgilerinin de bu çeşitliliğe olumlu yönde etki yaptığı belgesel film anlatısı olarak saptanmıştır.

Eksen (Kuramsal) Kodlama

Bu aşamada açık kodlamada ortaya çıkarılan veriler tema, kategori ve kod bağlamında birleştirilmiş ve aralarındaki ilişkilere değinilmiştir. “Çeşitlilik” kavramı büyük veri olgusu içerisinde değerlendirilen bileşenlerden biridir. Bu kapsamda belgesel film içerisinde araştırma sürecine dahil edilmiş içerikler sunmaktadır. Çeşitlilik bileşeni, gömülü teori odağında farklı türde kategori ve kodlar sunmaktadır. Sunduğu kategoriler; “kişisel”, “farklı türde binlerce veri toplanması” ve “büyük veri” şeklindedir. Kişisel kategorisinde sunduğu kodlar; “mesaj, veri, paylaşım, içerik arama, beğen, yer bildirim ve aktivite paylaşımı” olarak belirlenmiştir. Farklı türde binlerce veri toplanması kategorisinde sunduğu kod ise; “dijital ortamda yansıtılması” şeklindedir. Belirlenen kategoriler ve oluşturulan kodlar büyük verinin çeşitlilik bileşeni hakkında veriler sunmaktadır. Bireylerin dijital ortamlarda bıraktıkları izler, büyük verinin çeşitlilik taşıdığına işaretidir. Farklı türden veriler, içeriklerin çeşitlenmesini sağlamaktadır.

Seçici Kodlama

Açık ve eksen kodlamada elde edilen bulgularla birlikte, kategori ve kodların sunulduğu, içeriklerin ve aralarındaki etkileşimin sağlandığı bir tematik kodlama oluşturulmuştur (bkz. Şekil 4). Ortaya çıkan kategori ve kodların etkileşimde çeşitlilik bileşenini merkeze alınarak temalandırma yapılmıştır. Bireylerin ve kurumların, kişisel alanlarında bulunan her türlü enformasyon ve bunların dijital mecrada yansımaları büyük veri olgusunun çeşitlilik bileşenine de pozitif katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, çeşitlilik teması içerisindeki enformasyon oldukça fazla sayıda içeriği barındırmakta, bunların en basit aktarımları ise dijital ortamlarda görülebilmektedir. Çok sayıda bilginin, özellikle dijital ortamda bir sinerji yaratarak büyük veri altında toplanması ve bu bilgilerin sınırsızlığı çeşitlilik bileşenini olumlu yönde etkilemekte ve veri çeşitlenmesini desteklemektedir.

Şekil 4. Belgesel Filminde Çeşitlilik Bileşenine Ait Tematik Kodlama

İnsanların dijital ortamdaki her hareket ve etkileşim noktası büyük veri için bir çeşitlenme sağlamaktadır. Belgesel filmde Trump'ın seçimi kazanması için çalışan şirketin elinde her bir seçmen için 5000 ayrı veri elde etme noktası olduğu söylenmektedir. 2016 tarihli ABD Başkanlık seçimlerine etki ettiği düşünülen Cambridge Analytica şirketinin, yaklaşık 80 milyon profil bilgisine ve bunların psikografik analizi ile davranışsal mikro hedeflemesine sahip olduğu bilinmektedir (Venturini & Rogers, 2019). Bu verilerin elde edilmesi gerek belgesel film gerek sosyal hayat düşünüldüğünde insanların dijital mecrada bıraktığı izlerden kaynaklanmaktadır. İnsanlar tarafından paylaşılan, üretilen, konumlandırılan, beğenilen ya da yorumlanan her bir hareket büyük verinin çeşitlenmesine olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte, yapısal ve yapısal olmayan, farklı enformasyonlarla genişleyen, heterojenlik gösteren birçok içeriğin büyük veriyi çeşitlendirdiği söylenebilir. Ek olarak her bir seçmen için elde edilebilen veri sayısının bu derece büyük olması, büyük veriden yararlanan şirketlerin dijital kamusal alana etki edebilmesinin önünü açmaktadır. Sonuç olarak, belgesel film odağında belirlenen kategori ve kodların, büyük veri bileşeni çeşitlilik temasına pozitif etki yarattığı saptanmıştır.

Değer Bileşenine Ait Çözümleme

Açık Kodlama

- “Belki de Cambridge Analytica'nın harika olduğuna inanmak istiyordum. Buna inanmak çok rahatlatıcı olurdu.”
- “Bence bunların hiçbirini anlatamayacağım. Böyle bir şeyi geride bırakmak mümkün değil.”
- “Litvanya, Romanya, Kenya ve Ganada çalıştık. Bretix kampanyalarını anlattık.”
- Kaiser ülkeyi terk etmekte ve hava yoluyla başka bir yerlere yolculuk etmektedir. Yeni evinde kendisine bir kargo gelmiştir. Kargo içerisinde çok farklı düzeyde içeriklere sahip bilgiler mevcuttur.
- 2016 ABD Başkanlık seçimlerinde temel sosyal medya çalışmalarından, kimlere yönelik olarak işlevsel çalışmalar yürüttüklerinden ve bu çalışmalarını hangi kesimlere hangi içeriklerle sunduklarından bahsetmektedir.
- Dijital ortamda yapılanlar belirli bir seçmen kitlesine yönelik olarak yapılan çalışmalar kitaba dönüştürülmüş ve içerikler basılı hâle getirilmiştir. Bununla birlikte dijital ortamda uygulanan ve gençlere yönelik olarak üretilen t-shirt görseli belgesel film içerisinde gösterilmektedir.

Açık kodlamanın amacı doğrultusunda, belgesel filmde anlatılanlar büyük veri bileşeninin değer olgusuna bağlı kalınarak objektif bir şekilde aktarılmıştır. Elde edilen veriler, kategori ve kodlar birlikte teorik çerçeve için önem taşımaktadır. Araştırmaya sürecinde, içerikler film aktarımlarına göre ele alınmış ve maddelerle belirtilmiştir. Belgesel filmde belirlenen ana tema büyük veri bileşeni “değer”, kategoriler ise “dijital mecra sunumları” ve “hedef kitle” olarak saptanmıştır.

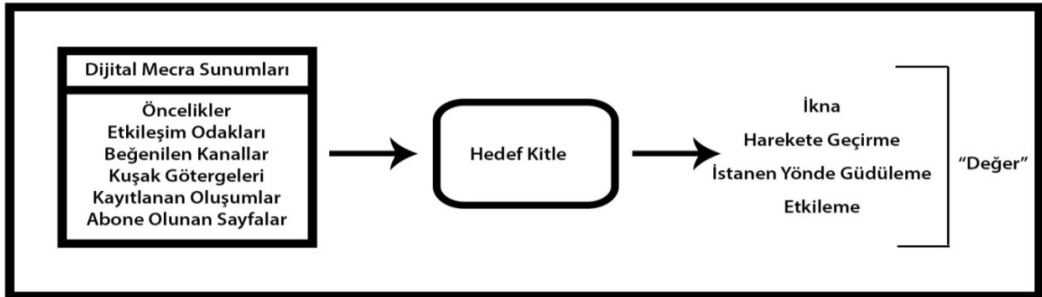
Eksen (Kuramsal) Kodlama

Bu aşamada açık kodlama sonucunda belirlenen veriler ışığında, kategori ve kodlar oluşturulmuştur. Bununla birlikte aralarındaki ilişkiler ve etkileşim aktarılmıştır. Belgesel film odağındaki tema “çeşitlilik”, kategoriler ise “dijital mecra sunumları” ve “hedef kitle” kavramları üzerine şekillenmektedir. Dijital mecra kategorisinde; “öncelikler, etkileşim odakları, beğenilen kanallar, kuşak göstergeleri, kayıtlanan oluşumlar ve abone olunan sayfalar” şeklinde kodlar belirlenmiştir. Hedef kitle kategorisindeki kodlar ise; “ikna, harekete geçirme, istenen yönde güdüleme ve etkileme” şeklindedir.

Oluşturulan kategori ve kodlar ABD Başkanlık seçimlerinin nasıl kazanıldığının bir sunumudur. Hangi yollara başvurulduğunun, yanlış yapılmış ve kötü niyetle hareket etmenin dışavurumudur. Belgesel film oyuncusunun kendinden kaçma göstergelerinin yansıtılmasıdır.

Seçici Kodlama

Açık ve eksen kodlama çerçevesinde elde edilen kategori ve kodlarla, temel bağlantıları merkeze alan “değer” teması oluşturulmuştur. Bu temanın, tematik kodlama yoluyla kategori ve kodlarla olan aktarımı yapılmıştır (bkz. Şekil 5). Bu kapsamda değer bileşeninin özünde kategori ve kodlar arası etkileşim farklı düzeylerde kendisini göstermektedir. Dijital platformda insanların önem verdiği konular, etkileşim mekanizmaları, beğenileri, yaşantı gösterme biçimleri gibi durumlar büyük veri için değer yaratmaktadır. Bu çerçevede büyük veri olgusunun maksimizasyonundan yararlanan oluşumlar, hedef kitle üzerinde etkileme ve istenen yönde davranışta bulundurma kapasitesine sahip olabilmektedir. Bireylerin dijital platformda belirlediği optimizasyonlar (sayfalar, uygulamalar vb.) büyük veri olgusunun değer bileşenine olumlu katkıda bulunmaktadır.

Şekil 5. Belgesel Filminde Değer Bileşenine Ait Tematik Kodlama

Büyük veriye dayalı içeriklerin değer taşıması onlara yüklenen anlamla doğru orantılıdır. Bu kapsamda verilerden yararlanma düzeyinin yüksek olması, organizasyon gerçekleştirmedeki başarı, sosyal hayatta artı değer katabilme durumu, bilginin genel görünümü noktasında kişiler arasında bağlantı kurması, karar alma süreçlerindeki adımları desteklemesi ve anlık etkinin olabilme durumu büyük verinin değer bileşeni içerisinde değerlendirilmektedir. Belgesel filmde konu edinilen seçim sonuçlarına etki edilmesi ve doğru hedef kitleye gönderilen mesaj içeriklerinin başarısı büyük veride değer bileşenin işlevselliğine örnek teşkil etmektedir. Buna ek olarak, dijital aktivizm göstergeleri sunulmuş, insanları bir araya getirmek için çeşitli paylaşımlar yapılmıştır. Belirlenen kodlar, temalar ve kategoriler doğrultusunda, bireylerin dijital mecra paylaşımlarıyla büyük verinin biçimlendiği, hedef kitlelerin dijital izleriyle de bu biçimlenmenin olumlu yönde etkilendiği belirlenmiştir.

Geçerlilik Bileşenine Ait Çözümleme

Açık Kodlama

- “Kızım 18 yaşına geldiği zaman onu tanımlayan 70 bin ayrı veri noktası bulunuyor olacak. Şu anda bunlar üzerinde hiçbir hakkı yok. Kontrol etme hakkı yok ama mücadele devam ediyor.”
- Bir gösteri merkezinde karakterlerden Carole Cadwalladr bir TEDx konuşması gerçekleştirme ve bu süreçle ilgili açıklamalarda bulunmaktadır.
- “Küresel olarak bizleri birbirimize bağlayan karanlık bir güç olduğunu sizlere söylememe gerek yok ve bu gücün teknoloji platformunda ilerlediğini. Burada olma sebebim bu.”
- “Sizlere Silikon Vadisi'nin Tanrılarına direkt olarak seslenmek. Mark Zuckerberg, Sheryl Sandberg, Larry Page, Sergey Brin ve Jack Dorsey. Çünkü insanları bir araya getirmek amacıyla yola çıktınız. Şu anda aynı teknolojinin bizleri birbirimizden uzaklaştırdığını kabullenmeyi reddediyorsunuz.”
- “Anlayamadığınız şey şu: Bu konu sizi aşıyor, hepimizi aşıyor. Konu sol ya da sağ, ayrılmak ya da kalmak, Trump ya da diğeri değil. Asıl konu bundan böyle özgür ve adil bir seçim yapma ihtimalimizin bulunup bulunmadığı.”
- “Sizlere sorum şu: İsteddiğiniz şey bu mu? Tarihin sizi bu şekilde hatırlamasını mı istiyorsunuz? Otoriterliğin hizmetkarları olarak.”
- “Diğer herkese de sorum şu: İstedğimiz gerçekten bu mu? Karanlık çökerken oturup telefonlarımızla oynamak...”
- Günümüzde herhangi bir birey için dijital içerik üretimi yoluyla 70.000 den fazla veri noktasıyla kişisel kimliğe ulaşmanın mümkün olduğu anlatılmaktadır. Bunun yanı sıra verilerin doğruluğu noktasında kesin bilginin olmayışı ve sistemin bu düzeye gelmesinde etkili olan noktalar sunulmaktadır. Bu durumla ilgili gerekli mücadelenin verilmesi ve kişisel verilerin doğru bir şekilde kullanılması noktasında geçerli yaptırımlar olması gerektiği aktarılmaktadır.
- Genel anlamda verinin geçerliliğini ve içinde yaşanan dünyada noktasal oranlaması temel bir mesajla verilmektedir. Aynı zamanda 2016 seçimlerinde verilerin izinsiz kullanılmasıyla ilgili durumları deşifre eden uzmanın inşalarla buluşması ve doğru verileri aktarması yansıtılmaktadır.

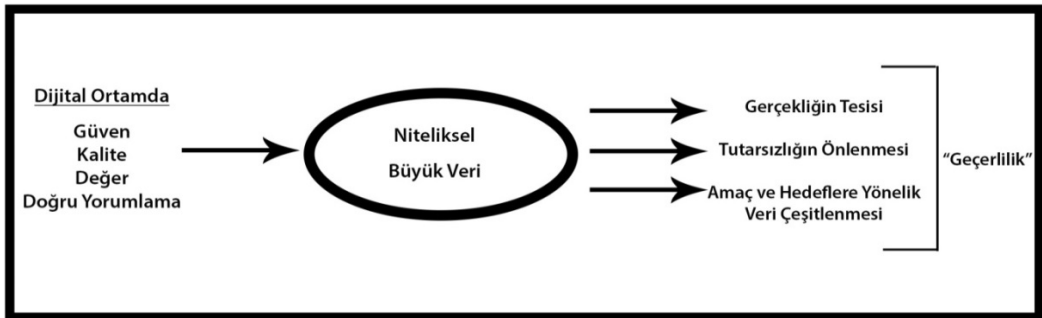
Açık kodlama aşamasına göre verinin bağlamının en ince ayrıntısına kadar ve her verinin tek tek kodlanması, teorik altyapının oluşturulması için önem taşımaktadır. Bu çerçevede, belirlenen ana tema büyük veri bileşenlerinden bir diğeri “geçerlilik”, kategoriler ise “dijital ortam” ve “niteliksel büyük veri” şeklindedir. Dijital ortamdan sağlanan verilerin, değerlendirildikten sonra kurumlar, kişiler tarafından geçerli kılınabileceği ve çeşitli etkilerini de beraberinde getirebileceği belgesel film anlatısı olarak belirlenmiştir.

Eksen (Kuramsal) Kodlama

Açık kodlama aşamasında belirlenen kategori ve kodlar eksen kodlamasında aralarındaki ilişkiler ve etkileşim ile değerlendirilmektedir. Belgesel filmde belirlenen tema “geçerlilik”, kategoriler ise “dijital ortam” ve “niteliksel büyük veri” olarak saptanmıştır. Dijital ortam kategorisi içerisinde yer alan kodlar; “güven, kalite, değer ve doğru yorumları” kavramları üzerine şekillenmektedir. Bununla birlikte, niteliksel büyük veri kategorisine ait kodlar ise; “gerçekliliğin tesisi, tutarsızlığın önlenmesi, amaç ve hedeflere yönelik veri çeşitlenmesi” olarak saptanmıştır. Belirlenen kategori ve kodlar dijital çerçevede büyük veri bileşeni geçerlilik kavramının nasıl kullanıldığının göstergeleridir. Bireylerden habersizce elde edilen çeşitli veriler, onların mahremiyet ortamının da aşılabileceğinin somut kanıtıdır.

Seçici Kodlama

Elde edilen kategori ve kodlar geçerlilik temasını merkezine alarak aktarılmaktadır. Bu çerçevede dijital ortam ve niteliksel büyük veri odağında şekillenen geçerlilik bileşeni tematik kodlama yoluyla biçimlendirilmektedir (bkz. Şekil 6). Kategori ve kodlar arasındaki ilişkiler ve etkileşim geçerlilik bileşeninin oluşumuna katkı sunmaktadır. Bireylerin veya kurumların dijital medyadaki içerik paylaşımları, güvenilir, değer olgusunda enformasyonun çeşitliliğine olumlu yönde etki etmektedir. Bununla birlikte büyük veri sahibi ya da kullanıcıları çeşitlilik gösteren bilgiler arasından kendi değerlerine uygun olanları seçebilmekte ve amaçlarına ulaşabilmeye yaklaşabilmektedir. Temel işleyişteki her bir veri, büyük verinin geçerlilik bileşenine, değerlendirme anlamında olumlu etki sağlamaktadır.

Şekil 6. Belgesel Filminde Geçerlilik Bileşenine Ait Tematik Kodlama

Dijital platformda veri elde etmek ve onu işlem süreçlerine aktarmak kolaydır. Ancak elde edilen verinin niteliksel olması ise onun doğruluğuna bağlıdır. Güven sağlamak, belirli oranda kaliteli olma özelliğine sahip olmak, değer taşımak ve yorumlamaya elverişli olmak, dijital platformdaki büyük verilerin geçerliliği konusunda önemli başlıklardır. Belgesel filmde bu durum 2016 ABD seçimlerinde verilerin belirli grupların çıkarları adına kullanılması ve insanların haberinin olmaması yönünde anlatılmaktadır. Peruzzi ve diğerlerine (2018) göre; İngiliz siyasi danışmanlık şirketi Cambridge Analytica, seçim süreçlerinde veri madenciliği, veri simsarlığı ve veri analizi tekniklerine dayalı stratejik iletişim hizmeti sağlamaktadır ve elindeki bu verileri oy verme davranışını etkilemek için kullandığını belirtmektedir. Bu noktada uzmanlar durumun farkına varmışlar ve politik kampanyayı yöneten Cambridge Analytica şirketinin dijital platformdaki büyük veriyi kötü amaçlı kullandıklarını tespit ederek geçerlilik konusunda önemli bir adım atmışlardır. Sonuç olarak, ortaya çıkarılan kategoriler ve kodlar göstermiştir ki geçerlilik kategorisinin aktivitesi büyük verinin anlam kazanmasını olumlu yönde etkilemektedir.

Tartışma ve Sonuç

Büyük verinin sahip olduğu özelliklerle birlikte toplumsal hayata yenilikler getirdiği tartışılmaz bir gerçektir. Büyük veri ile birlikte daha önce var olmayan, boyut olarak büyük ve farklı çeşitlerde verinin hızlı bir şekilde analiz edilebilmesi sağlamıştır. Bu durumda dijital dünyada var olan en küçük dijital izin bile eğer doğru bağlam içerisinde ele alınırsa anlamlı bir veriye dönüşmesi sağlanabilecektir. Teknolojinin gelişmesi, veri depolama imkânlarının bulunması, insanların dijital platformlarda geçirdikleri zamanın artması ve şirketler arasındaki rekabet büyük veriye olan ilgiyi arttırmış, büyük veri yardımıyla yapılabilecek analizlere ihtiyaç duyulmasına sebep olmuştur. Günümüzde birçok farklı alanda büyük verinin getirdiği kolaylıklardan faydalanılmaktadır. Büyük veri; sanayinin, akademinin ve devlet kurumlarının oldukça ilgisini çekmektedir (Chen vd., 2014). Markalar tüketiciler için daha kişiselleştirilmiş ürünler ve fiyatlar sunabilmekte, sağlık alanındaki araştırmaların geliştirilmesine katkı sağlamakta, daha yaşanabilir kentler inşa edilmesinin ya da var olan şehirlerin düzenlenmesinin önünü açmaktadır. Bu bağlamda büyük veri, dijital teknolojiler ile harmanlanmış günümüz dünyasının ayrılmaz parçalarından birisi konumuna gelmiştir.

Büyük veri olgusu birçok yönden de eleştirilmektedir. Bunların başında kişisel verilerin güvenliğinin sağlanmaması sonucunda ortaya çıkan mahremiyet ihlalidir. Kişisel verilerin toplanması noktasında şeffaf olunmaması ve bu verilerin kâr amacı güden şirketler tarafından metalaştırılması da eleştiri getirilen diğer noktalardandır. Büyük veriye getirilen en büyük eleştirilerden birisi de dijital kamusal alana olan manipülatif etkisinden kaynaklanmaktadır. Kamusal alan, insanların bir araya gelerek fikir alışverişinde buldukları, görüşlerin dile getirilerek yönetim erkinin eleştirilebildiği ve burada ortaya çıkan fikirler ile kitlelerin demokratik katılımının sağlandığı bir alandır (Habermas, 2015). İnsanların demokratik sürece katılımları için gerekli olan kamusal alanın özgürlüğü, sosyal medya kullanıcılarının arkalarında bıraktıkları dijital izlerden oluşan büyük verinin manipülatif amaçlar çerçevesinde kullanılması ile birlikte tartışmalı bir noktaya gelmektedir. Bu çalışma, sosyal medyada kullanıcılardan elde edilen büyük veri ile dijital kamusal alan arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Büyük verinin özelliklerine değinilerek ticari bir ürün haline getirilen kişisel verilerin,

dijital kamusal alanda demokratik katılım sürecine nasıl tehdit oluşturabileceği noktası incelenmiştir. Bu bağlamda 2016 yılında yapılan ABD Başkanlık Seçimleri sırasında Cambridge Analytica şirketinin büyük veri sistematığıyla çalışabilen teknolojilerden yararlanarak dijital kamusal alana nasıl müdahale ettiğini ele alan *The Great Hack* belgesel filmi, nitel araştırmalarda kullanılan gömülü teori yaklaşımıyla incelenmiştir. Bu incelemede büyük verinin temel özelliklerine değinilerek dijital kamusal alan ile olan ilişkisi sorgulanmıştır. Bu çalışmada belirlenen araştırma soruları dahilinde tema, kategori ve kodlar belirlenmiştir. Belgesel film odağında yapılan incelemelerden sonra 6 tema, 13 kategori ve 54 kod oluşturulmuştur. Bu doğrultuda gömülü teoriye bağlı kalınarak 73 kavram üzerinde durulmuştur. Belirlenen her bir kavram ile ilgili açıklama ilgili şekillerde aktarılmıştır. Bu çerçevede hacim, hız, çeşitlilik, değer ve geçerlilik bileşenlerinin büyük veri olgusuna pozitif yönde etki ettiği saptanmıştır. Ancak büyük veri olgusu, dijital kamusal alan bağlamında ele alındığında yapılan değerlendirmede negatif yönde etki ettiği ortaya koyulmuştur. Gittikçe önemi artan ve üzerine araştırmalar yapılan büyük veri konusu ile dijital kamusal alan arasındaki ilişkinin çalışma kapsamında incelemesi ve alanda benzer bir çalışmanın alanda olmaması bu çalışmayı değerli kılmaktadır. Ancak dijital kamusal alanı yaratan araçların değişmesi, teknolojinin gelişmesi, dijital teknolojileri kullananların kullanım pratiklerinin değişmesi vb. unsurların büyük veri ve dijital kamusal alanın ilişkisini inceleyen başka çalışmalara da yol açabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmaya benzer bir şekilde dijital kamusal alanın kamusal alan olma özelliği gösterdiği sosyal ağ platformları da benzer bir şekilde incelenebilir, daha otoriter yönetimlerin bulunduğu toplulukların bu anlamdaki pratikleri ile liberal toplumlardaki toplulukların pratikleri karşılaştırmalı olarak ele alınabilir.

Büyük veri olgusu şüphesiz dünyamıza çok büyük yenilikler getirmiş ve toplumsal hayatta farklı gelişmelere neden olmuştur. Ancak bu noktada verinin nasıl elde edildiği ve hangi amaçlar için kullanıldığı büyük önem arz etmektedir. Persily (2017), günümüzde var olan algoritmaların ne yaptığımızı, ne düşündüğümüzü, nasıl hissettiğimizi, ailemizden, arkadaşlarımızdan hatta kendimizden bile daha iyi bildiğini ve bu algoritmalar ile elde edilen verileri kullanan hükümetlerin seçim dönemlerinde kararsız seçmeni etkileyebileceğini belirtmektedir. Ayrıca bu teknolojiyi kim kontrol ederse seçimleri kazanabileceği ihtimalinin önünü açığının altını çizmektedir. Bu durum, büyük veri ile demokrasinin gelecekte birlikte var olup olamayacağı sorgulamasını beraberinde getirmektedir. Böylelikle verinin korunması ve bu verinin kullanılması noktasında belirli standartların, kuralların getirilmesi kaçınılmaz görünmektedir. Carminati ve diğerleri (2011), şifrelenmiş işlem takibi sağlayan bir veri tabanı olan blockchain teknolojisinin verinin korunması açısından yardımcı olabileceğini belirtmişlerdir. Çalışmada yer alan tartışma neticesinde, elde edilen büyük verinin hangi amaçla ve hangi alanlarda kullanılabileceğine dair denetim mekanizmasına ve düzenleyici kurallara ihtiyaç duyulmaktadır. Büyük verinin sağladığı imkânları nasıl kullanabileceğimiz ve büyük verinin gelecekte dünyamızı nasıl şekillendirebileceği yapılacak seçimlerle belirlenebilecektir.

Kaynakça

Abdulwahab, H. M., Ajitha, S. & Saif, M. A. (2022). Feature selection techniques in the context of big data: Taxonomy and analysis. *Applied Intelligence*, 52, 13568-13613. <https://doi.org/10.1007/s10489-021-03118-3>

- Afful-Dadzie, E., Afful-Dadzie, A. & Egala, S. B. (2023). Social media in health communication: A literature review of information quality. *Health Information Management Journal*, 52(1), 3-17. <https://doi.org/10.1177/183.335.832199268>
- Arda, Ö. (2015). Belgesel filmde yeni yaklaşımların ııfa doclab 2010-2015 belgesel film örneklemleri üzerinden yapısal ve kullanım özelliklerine göre içerik analizi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (48), 1-23. <https://doi.org/10.17064/iüifhd.35647>
- Baranowski, M. (2022). Radicalising cultures of uneven data-driven political communication. *Knowledge Cultures*, 10(2), 145-155. <https://doi.org/10.22381/kc10220227>
- Barassi, V. (2017). Digital citizens? Data traces and family life. *Journal of the Academy of Social Sciences*, 12(1-2), 84-95. <https://doi.org/10.1080/21582.041.2017.1338353>
- Baudrillard, J. (2022). *Simülakrlar ve simülasyonlar*. Doğu Batı Yayınları.
- Bennett, W. L. & Pfetsch, B. (2018). Rethinking political communication in a time of disrupted public spheres. *Journal of Communication*, 68(2), 243-253. <https://doi.org/10.1093/joc/jqx017>
- Berti, C. & Loner, E. (2023). Character assassination as a right-wing populist communication tactic on social media: The case of Matteo Salvini in Italy. *New Media & Society*, 25(11), 2939-2960. <https://doi.org/10.1177/146.144.48211039222>
- Bruns, A. (2018). *Digital public spheres in Australia*. Routledge.
- Carminati, B., Ferrari, E., Heatherly, R., Kantarcioglu, M. & Thuraingham, B. (2011). Semantic web-based social network access control. *Computers & Security*, 30(2-3), 108-115. <https://doi.org/10.1016/j.cose.2010.08.003>
- Castells, M. (2008). The new public sphere: Global civil society, communication networks and global governance. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 78-93. <https://doi.org/10.1177/000.271.6207311877>
- Chen, M., Mao, S., Zhang, Y. & Leung, V. C. (2014). *Big data – Related technologies, challenges and future prospects*. Springer.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2014). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. SAGE Publications.
- Creswell, J. W. & Creswell, J. D. (2021). *Araştırma tasarımı – Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Dahlgren, P. (2001). Computer-mediated communication and the public sphere: A critical analysis. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 22(2), 147-162. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2001.tb00137.x>
- Dahlgren, P. (2018). Media, knowledge and trust: The deepening epistemic crisis of democracy. *Journal of the European Institute for Communication and Culture*, 25(1-2), 20-27. <https://doi.org/10.1080/13183.222.2018.1418819>
- Eitzen, D. (1995). When is a documentary?: Documentary as a mode of reception. *Cinema Journal*, 35(1), 81-102. <https://doi.org/10.2307/1225809>
- Eyüpoğlu, C., Aydın, M. A., Sertbaş, A., Zaim, A. H. & Öneş, O. (2017). Büyük veride kişi mahremiyetinin korunması. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10(2), 177-184. <https://doi.org/10.17671/gazibtd.309301>
- Flick, U. (2023). *An introduction to qualitative research*. SAGE Publications.
- Frank, J. (2013). The claims of documentary: Expanding the educational significance of documentary film. *Educational Philosophy and Theory*, 45(10), 1018-1027. <https://doi.org/10.1111/j.1469-5812.2012.00849.x>
- Friedland, L. A., Hove, T. & Rojas, H. (2006). The networked public sphere. *Journal of the European Institute for Communication and Culture*, 13(4), 5-26. <https://doi.org/10.1080/13183.222.2006.11008922>

- Fuchs, C. (2021). The digital commons and the digital public sphere: How to advance digital democracy today. *Westminster Papers in Communication and Culture*, 16(1), 9-26. <https://doi.org/10.16997/wpcc.917>
- Gandomi, A. & Haider, M. (2015). Beyond the hype: Big data concepts, methods, and analytics. *International Journal of Information Management*, 35(2), 137-144. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2014.10.007>
- Gimmler, A. (2001). Deliberative democracy, the public sphere and the internet. *Philosophy & Social Criticism*, 27(4), 21-39. <https://doi.org/10.1177/019.145.370102700402>
- Glaser, B. & Strauss, A. (2017). *Discovery of grounded theory strategies for qualitative research*. Routledge.
- Güçlü, İ. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (Teknik-yaklaşım-uygulama)*. Nika Yayınevi.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B., & Taşğın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Seçkin Yayıncılık.
- Habermas, J. (2015). *Kamusal yaşamın yapısal dönüşümü*. İletişim Yayınları.
- Hancock, B., Ockleford, E. & Windridge, K. (2007). *An introduction to qualitative research*. The NIHR RDS.
- Hatuka, T. (2023). Public space and public rituals: Engagement and protest in the digital age. *Urban Studies*, 60(2), 379-392. <https://doi.org/10.1177/004.209.80221089770>
- Horng, J.-S., Liu, C.-H., Chou, S.-F., Yu, T.-Y. & Ng, Y.-L. (2023). Modelling competitive advantage using the concepts of big data and social media to develop a sustainability strategy. *Tourism Review*, 78(3), 712-725. <https://doi.org/10.1108/TR-01-2022-0012>
- Jaiswal, M. (2018). Big data concept and imposts in business. *International Journal of Advanced and Innovative Research (IJAIR)*, 7(4), 1-12. [https://doi.org/HYPERLINK "http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3772405" \t "_blank" 10.2139/ssrn.3772405](https://doi.org/HYPERLINK%20%22http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3772405%22%20%22_blank%20%2210.2139/ssrn.3772405)
- Li, M. (2022). Green governance and corporate social responsibility: The role of big data analytics. *Sustainable Development*, 31(2), 773-783. <https://doi.org/10.1002/sd.2418>
- McLuhan, M. (1992). *The global village: Transformations in world life and media in the 21st century*. Oxford University Press.
- Mertens, D. M. (2019). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods*. SAGE Publications.
- Minh-Ha, T. T. (1990). Documentary is/not a name. *The MIT Press*, 52, 76-98. <https://doi.org/10.2307/778886>
- Molnár, V. (2014). Reframing public space through digital mobilization: Flash mobs and contemporary urban youth culture. *Space and Culture*, 17(1), 43-58. <https://doi.org/10.1177/120.633.1212452368>
- Mortaheb, R. & Jankowski, P. (2023). Smart city re-imagined: City planning and GeoAI in the age of big data. *Journal of Urban Management*, 12(1), 4-15. <https://doi.org/10.1016/j.jum.2022.08.001>
- Nichols, B. (2001). *Introduction to documentary*. Indiana University Press.
- Papacharissi, Z. (2002). The virtual sphere: The internet as a public sphere. *New Media & Society*, 4(1), 9-27. <https://doi.org/10.1177/146.144.40222226244>
- Persily, N. (2017). Can democracy survive the internet?. *Journal of Democracy*, 28(2), 63-76. <https://doi.org/10.1353/jod.2017.0025>
- Peruzzi, A., Zollo, F., Quattrociochi, W. & Scala, A. (2018). How news may affect markets' complex structure: The case of Cambridge Analytica. *Entropy*, 20(10), 765-777. <https://doi.org/10.3390/e20100765>
- Ross, B., Pilz, L., Cabrera, B., Brachten, F., Neubaum, G. & Stieglitz, S. (2019). Are social bots a real threat? An agent-based model of the spiral of silence to analyse the impact of manipulative actors in social networks. *European Journal of Information Systems*, 28(4), 394-412. <https://doi.org/10.1080/0960085X.2018.156.0920>
- Rossini, P. (2023). Farewell to big data? Studying misinformation in mobile messaging applications. *Political Communication*, 40(3), 361-366. <https://doi.org/10.1080/10584.609.2023.2193563>

- Sakariassen, H. & Meijer, I. C. (2021). Why so quiet? Exploring inhibition in digital public spaces. *European Journal of Communication*, 36(5), 494-510. <https://doi.org/10.1177/026.732.31211017346>
- Saunders, M. N., Lewis, P. & Thornhill, A. (2020). *Research methods for business students*. Pearson.
- Schlesinger, P. (2020). After the post-public sphere. *Media, Culture & Society*, 42(7-8), 1545-1563. <https://doi.org/10.1177/016.344.3720948003>
- Seeliger, M. & Seignani, S. (2022). A new structural transformation of the public sphere? An introduction. *Theory, Culture & Society*, 39(4), 3-16. <https://doi.org/10.1177/026.327.64221109439>
- Shah, D. V., Cappella, J. N. & Neuman, W. R. (2015). Big data, digital media, and computational social science: Possibilities and perils. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 659(1), 6-13. <https://doi.org/10.1177/000.271.6215572084>
- Sharma, S. & Gupta, V. (2022). Role of twitter user profile features in retweet prediction for big data streams. *Multimedia Tools and Applications*, 81, 27309-27338. <https://doi.org/10.1007/s11042.022.12815-1>
- Sığırı, Ü. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri*. BETA Basım Yayım Dağıtım.
- Stollery, M. (2017). John Grierson's 'first principles' as origin and beginning: The emergence of the documentary tradition in the field of nonfiction film. *Screen*, 58(3), 309-331. <https://doi.org/10.1093/screen/hjx027>
- Trenz, H.-J. (2009). Digital media and the return of the representative public sphere. *Journal of the European Institute for Communication and Culture*, 16(1), 33-46. <https://doi.org/10.1080/13183.222.2009.11008996>
- Valls, F. & Roca, J. (2022). Visualizing digital traces for sustainable urban management: Mapping tourism activity on the virtual public space. *Sustainability*, 13(6), 31-59. <https://doi.org/10.3390/su13063159>
- Venturini, T. & Rogers, R. (2019). "API-based research" or how can digital sociology and journalism studies learn from the Facebook and Cambridge Analytica data breach. *Digital Journalism*, 7(4), 532-540. <https://doi.org/10.1080/21670.811.2019.1591927>
- Volkmer, I. (2003). The global network society and global public sphere. *Development: Thematic Section*, 46(1), 9-16. <https://doi.org/10.1057/palgrave.development.1110415>
- Warmington, P., Gorp, A. V. & Grosvenor, I. (2011). Education in motion: Uses of documentary film in educational research. *Paedagogica Historica*, 47(4), 457-472. <https://doi.org/10.1080/00309.230.2011.588239>
- Wu, X., Zhu, X., Wu, G.-Q. & Ding, W. (2013). Data mining with big data. *IEEE Transactions on Knowledge and Data Engineering*, 26(1), 97-107. <https://doi.org/10.1109/TKDE.2013.109>
- Yanık, A. & Batu, M. (2019). Yeni medyada aktivizm hareketleri üzerine zengin medya kısır aktivizm tartışmaları. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, (56), 179-208. <https://doi.org/10.26650/CONNECTIST2019-0011>
- Yao, S., Fang, J. & He, H. (2020). Can time-space compression promote urban economic growth? Evidence from China's high-speed rail projects. *China & World Economy*, 28(5), 90-117. <https://doi.org/10.1111/cwe.12339>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

In the Context of the Digital Public Sphere, The Great Hack: A Big Data-Focused Analysis

Onur TOS*
Aytunç ERÇİFCİ**

The subject of this study is “*The Great Hack*” a documentary released on the Netflix platform in 2019. Directed by Karim Amer and Jehane Noujaim, the film was produced by a team comprising Judy Korin, Pedro Kos, Geralyn White Dreyfous, and Karim Amer. “*The Great Hack*” delves into the intricate narrative surrounding the massive data collection of around 80 million Facebook users by Cambridge Analytica and its consequential influence on the 2016 US Presidential elections within the digital public sphere. This study aims to dissect the film’s portrayal of the digital public sphere and its integration of big data components, while also uncovering the underlying meanings embedded within these elements. To achieve this, the research outlines specific inquiries to identify prevalent themes, categories, and codes within “*The Great Hack*” documentary film:

- What thematic elements are explored in “*The Great Hack*,” a documentary available on Netflix, concerning the digital public sphere and big data components?
- What categories emerge in the documentary regarding the digital public sphere literature?
- How do open, axial, and selective coding methods, as per the grounded theory approach, manifest within the narrative of the documentary?
- What insights does “*The Great Hack*” offer regarding big data literature, particularly within the framework of grounded theory?

In this study, the exploration of the digital public sphere concept and the integration of big data components is conducted through the lens of documentary filmmaking style and narrative. Employing

* Lecturer Dr., Tarsus University, Vocational School, Department of Marketing and Advertising, Mersin, Turkey, E-mail: onurtos@tarsus.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4992-9315

** Research Assistant., Izmir University of Economics, Faculty of Communication, Izmir, Turkey, E-mail: aytunc.ercifci@ieu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1541-2334

critical case sampling, a purposive sampling technique, the research aims to delve into narratives that are pivotal in shedding light on broader phenomena. As outlined by Mertens (2019), critical case sampling operates on the premise that insights gained from specific cases can be extrapolated to similar contexts. The criteria for evaluating the documentary's narrative and style in relation to the digital public sphere concept and big data components (volume, velocity, variety, veracity, and value) are informed by existing theoretical frameworks. Emphasis is placed on maintaining logical, balanced, and impartial criteria throughout the process. To unearth embedded theoretical meanings within the documentary, themes, categories, and codes are derived from salient expressions and visual elements, serving as the foundation for analysis within the research framework.

The study scrutinizes "*The Great Hack*" documentary film, the concept of digital public space, and big data components within the framework of relevant literature. Employing qualitative research methods, the analysis encompasses themes, categories, and codes extracted from the documentary, integrating the embedded theory design. Embedded theory design, as articulated by Corbin and Strauss (2014), is characterized by systematic data collection and the iterative development of theory through data analysis. Within this methodology, "*The Great Hack*" undergoes a qualitative examination aligned with the principles of embedded theory design. The analytical process is delineated into a "three-stage analysis," as elucidated by Saunders et al. (2020):

- **First Stage:** The goal is to reach abstract content related to the research questions (coding). In this context, open, axial, and selective coding are performed.
- **Second Stage:** This stage focuses on the interactions between the codes developed in the first stage. Themes are determined and categories are organized.
- **Third Stage:** With the themes, categories, and codes obtained from the first and second stages, abstract theories and their dimensions are developed.

In this research, the data collection method employed is document analysis, as defined by Güçlü (2021) as the systematic gathering of information from visual, auditory, and written documents relevant to the research topic. In this particular study, data collection involved watching "*The Great Hack*" documentary film multiple times over a span of one month.

Researchers collectively watched and analyzed the documentary "*The Great Hack*" through the lens of an embedded theoretical framework. This framework involved establishing themes, categories, and codes. A total of 73 themes, categories, and codes were identified. Six themes specifically related to big data components emerged during the initial viewing. Further analysis revealed 13 categories and 54 codes relevant to the research focus. Subsequent viewings explored the variations, relationships, and interactions between these themes. Following the embedded theory and research process, themes, categories, and codes were evaluated under designated headings. Explanations for each concept were provided through corresponding figures. The analysis revealed that volume, velocity, variety, value, and veracity – the key components of big data – have a positive influence on the phenomenon of big data itself. However, the impact of big data on the digital public space was found to be negative.

The phenomenon of big data has undoubtedly brought significant innovations to our world and caused various developments in social life. However, at this point, how data is obtained and for what purposes it is used is of great importance. Persily (2017) notes that today's algorithms know what we do, what we think, and how we feel, better than we know ourselves, our friends, or even our families, and that governments using these data can influence undecided voters during elections. This underscores the possibility that whoever controls this technology could win elections. This situation brings with it the question of whether big data and democracy can coexist in the future. At this point, the protection of data and the establishment of certain standards and rules for its use seem inevitable. In this sense, Carminati et al. (2011) have mentioned that blockchain technology, a database that provides encrypted transaction tracking, could assist in protecting data. The discussion in this study demonstrates that there is a need for regulatory mechanisms and rules regarding how and for what purposes big data can be used, and how we might utilize the opportunities provided by big data and shape our future world with the decisions we make.